

Sygn. akt I C 823/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2013 r.

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Halina Sulis - Kwiecień

Protokolant: st. sekr. sądowy Iwona Ławrynowicz

po rozpoznaniu w dniu 01 sierpnia 2013 w Radomiu

na rozprawie

sprawy z powództwa H. G.

przeciwko D. M.

o zmianę dożywocia za rentę

I. powództwo oddała;

II. zasądza od H. G. na rzecz D. M. kwotę (...) (dziewięć tysięcy dziewięćset siedemnaście) złotych tytułem kosztów procesu.-

Sygn. akt I C 823/11

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 maja 2009 roku (data prezentaty Sądu) powódka H. G. wniosła o zmianę wszystkich uprawnień przysługujących powódce, objętych treścią umowy dożywocia z dnia 18 stycznia 1990 r., sporządzonej w formie aktu notarialnego (Rep. A Nr (...)), zawartej pomiędzy H. G. a S. M., na dożywotnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień, czyli 1.100 zł, płatną miesięcznie na rzecz powódki przez pozwaną do 10 dnia każdego miesiąca, zasądzenie od pozwanej D. M. na rzecz powódki kwoty odpowiadającej wartości należnych świadczeń dożywotnich za okres od kwietnia 2004 r. do maja 2009 r., czyli 71.500 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 27 kwietnia 2004 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 3-4).

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, iż na mocy umowy dożywocia z dnia 18 stycznia 1990 roku, sporządzonej w formie aktu notarialnego (Rep. A nr (...)) przeniosła na syna S. M. własność wskazanych tam nieruchomości rolnych. W zamian za przeniesienie nieruchomości S. M. zobowiązał się zapewnić powódce dożywotnie utrzymanie, a więc przyjąć ją jako domownika, dostarczyć wyżywienia, światła, opału, zapewnić odpowiednią pomoc i pielęgnację w chorobie oraz sprawić jej własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym. Dnia 4 grudnia 2001 roku S. M. zginął śmiercią tragiczną. Zgodnie z treścią art. 922 § 1 kc jego majątek przeszedł z chwilą śmierci na spadkobierców ustawowych, a mianowicie na żonę: D. M., która odziedziczyła 24/48 części spadku i matkę H. G. oraz rodzeństwo: M. S., A. M., P. G., którzy łącznie po zmarłym synu i bracie odziedziczyli 24/48 części spadku. Na podstawie umowy darowizny z dnia 15 maja 2008 roku, sporządzonej w formie aktu notarialnego (Rep. A Nr (...)) H. G., A. M. i P. G. przenieśli całe swoje udziały w odziedziczonym po S. M. spadku na rzecz M. S.. Wobec powyższego obowiązany do realizacji zobowiązań wynikających z umowy dożywocia są pozwana i córka powódki M. S., na których to osobach

zobowiązania ciężą po połowie. Pomimo faktu, iż pozwana odziedziczyła po zmarłym mężu znaczną część spadku, nie wywiązuje się do chwili obecnej z ciężących na niej, na podstawie umowy dożywocia obowiązków. Pozwana nie utrzymuje żadnych kontaktów z powódką ani nie realizuje i nie realizowała wobec niej swoich obowiązków wynikających z umowy dożywocia. Postępowanie powódki doprowadziło do sytuacji, w której od żadnej ze stron nie można wymagać żeby pozostawały ze sobą w bezpośredniej styczności. W efekcie nie może być wykonana umowa dożywocia, której natura jako stosunku zobowiązaniowego wymaga, aby uprawniona i obowiązana pozostawały ze sobą w trwałych, zgodnych relacjach. Powódka jest osobą ubogą, w podeszłym wieku, schorowaną, ponoszącą znaczne koszty związane z zakupem niezbędnych leków oraz środków utrzymania. Miesięczne koszty utrzymania powódki wynoszą 2.200 zł. Z powyższego jednoznacznie wynika, iż świadczenie należne powódce od pozwanej byłoby dla niej nieocenionym wsparciem i umożliwiłoby życie na godnym poziomie. W ocenie powódki w niniejszej sprawie zasadnym jest zastosowanie środka prawnego wynikającego z art. 913 § 1 kc, tzn. zamianę świadczenia z umowy dożywocia na rentę pieniężną, w wysokości 1.100 zł, co stanowi połowę kosztów jej utrzymania (k. 4-6).

W odpowiedzi na pozew złożonej w toku rozprawy w dniu 9 października 2009 roku pozwana D. M. wniosła o oddalenie powództwa w całości, jako sprzecznego z zasadami prawa i zasadami współzycia społecznego oraz zasądzenie od powódki na jej rzecz kosztów sądowych, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych (k. 35).

W uzasadnieniu pozwana wskazała, iż w związku małżeńskim z S. M. pozostawała przez okres jednego roku do dnia jego tragicznej śmierci. Po pogrzebie męża całą nieruchomości rolną wraz z siedliskiem, ze sprzętem rolniczym, wyposażeniem siedliska i domu mieszkalnego, płodami rolnymi przejęła H. G. wraz z córką M. S. i pozostałym jej rodzeństwem. Taki stan trwa do chwili obecnej. Pozwana nie użytkuje gospodarstwa rolnego, które jest w całkowitym posiadaniu innych osób i dlatego żądanie od niej wypełnienia umowy dożywocia w całości, nie znajduje żadnego uzasadnienia w stanie faktycznym, prawnym jak również zasad współzycia społecznego. Spadek po zmarłym S. M. zgodnie z postanowieniem Sądu Rejonowego w Kozienicach w sprawie I Ns 280/01 nabyli pozwana D. M. jako żona w 1/2 części, powódka jako matka w 9/48 części oraz rodzeństwo A. M., P. G. i M. S. po 5/48 części każde z nich. Powódka i jej dwaj synowie swoje udziały ostatecznie przekazali na rzecz M. S., która jest współwłaścicielką gospodarstwa rolnego obciążonego dożywociem powódki w 1/2 części. Pozwana wskazała także, iż w Sądzie Rejonowym w Kozienicach toczy się postępowanie o dział spadku i podział majątku wspólnego po S. M.. Większość masy spadkowej, w tym całą zabudowę żąda dla siebie M. S., bez jakiegokolwiek rozliczenia z D. M.. Wartość całego spadku z częścią majątku dorobkowego wyceniono w tamtym postępowaniu na kwotę 158.488 zł. W niniejszym postępowaniu powódka żąda od pozwanej jednorazowej kwoty 71.500 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz comiesięcznej renty w kwocie 1.100 zł. Przyjmując zaś dodatkowo długi spadkowe po zmarłym a które poniosła pozwana, może okazać się, że miałaby ona do uregulowania łącznie zobowiązania niemalże równoważne całej masie spadkowej, pomimo, że nie jest ona dopuszczona do tej masy. Pozwana z majątku po śmierci męża zabrała jedynie, z majątku spadkowego: 4 kłaczki, 6 żłobów blaszanych, 4 kantary, używany telewizor kolorowy, z majątku wspólnego: rozbitą samochód marki P. (...), pralkę automatyczną, mikser, komplet garnków, kuchenkę mikrofalową. Należy także podkreślić, że powódka od dnia 4 grudnia 2001 roku do dnia przekazania nieodpłatnie swojego udziału w gospodarstwie rolnym córce, występowała w podwójnej roli zarówno wierzyciela jak i dłużnika umowy darowizny. Powódka przez kilka lat zamieszkiwała w przedmiotowym gospodarstwie rolnym, korzystała i czerpała korzyści z całej nieruchomości. Warunki te zapewniały jej życie w godziwych warunkach. To że dobrowolnie opuściła nieruchomości udostępniając nieodpłatnie zabudowania i areal rolny na rzecz córki, która dysponuje całym majątkiem do chwili obecnej, nie może wywierać negatywnych skutków jedynie wobec pozwanej (k. 35-38).

W toku rozprawy w dniu 26 października 2010 roku powódka zmodyfikowała powództwo w ten sposób, że wniosła o zasądzenie kwoty 74.847 zł z odsetkami ustawowymi od stycznia 2002 roku do 2010 roku, jest to kwota zaległych rat dożywocia za okres od stycznia 2002 roku do października 2010 oraz zasądzenie renty w kwocie 1.008,93 zł płatnej miesięcznie na rzecz powódki do 10-go dnia każdego miesiąca, poczynając od dnia wyroku (k. 183-183v.).

W toku rozprawy w dniu 26 października 2010 roku pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana podniosła, że świadczenia renty są okresowe, a więc stosuje się art. 118 kc, pozwana nie odpowiada za świadczenia przedawnione (k. 183v.).

Wyrokiem z dnia 30 grudnia 2010 roku Sąd Okręgowy w Radomiu w sprawie I C 759/09 oddalił powództwo i zasądził od H. G. na rzecz D. M. kwotę 3.617 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (k. 190).

Wyrokiem z dnia 24 maja 2011 roku Sąd Apelacyjny w Lublinie w sprawie I ACa 171/11 uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 30 grudnia 2010 roku sygn. akt I C 759/09 i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Radomiu do ponownego rozpoznania pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego (k. 225).

W ocenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie nie sposób zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Okręgowego, iż obowiązek świadczeń wynikających z umowy dożywocia wygasa na skutek ich niewykonywania przez lat dziesięć, byłoby to bowiem sprzeczne z istotą i celem umowy dożywocia, która ma zapewnić dożywcowi mieszkanie, wyżywienie i opiekę, która to pomoc zazwyczaj jest potrzebna dopiero na starość. W niniejszej sprawie nie może mieć również zastosowania art. 5 kc, trudno bowiem czynić powódce zarzut z tego, iż dopiero teraz domaga się wykonywania umowy skoro pomoc nie była jej wcześniej potrzebna, również sytuacja pozwanej nie uzasadnia zastosowania tego przepisu. Skoro nieruchomości są obciążone dożywociem to pozwana powinna wykonywać obowiązki tym bardziej, iż powódka wzywała ją do tego pismem z dnia 27 kwietnia 2004 roku. Biorąc także pod uwagę fakt, iż nieznanym był wynik postępowania w sprawie o dział spadku po S. M., którego uczestniczkami są pozwana i M. S. merytoryczne rozstrzygnięcie w przedmiocie roszczenia powódki o zmianę dożywocia na rentę nie było możliwe. Sąd Okręgowy nie rozpoznał także roszczenia powódki w zakresie równowartości niewykonanych świadczeń. Z tych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji (k. 226-230).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Umową o dożywocie zawartą w formie Aktu Notarialnego z dnia 18 stycznia 1990 roku Rep. A Nr (...) H. G. przeniosła na rzecz syna S. M. własność nieruchomości rolnych, dla których Państwowe Biuro Notarialne w K. prowadzi księgi wieczyste:

- (...) - dla nieruchomości rolnej, położonej we wsi T., gmina M., składającej się z działek nr: (...) o obszarze 2,84 ha,
- (...) - dla nieruchomości rolnej, położonej we wsi T., gmina M., składającej się z działek nr: (...), o obszarze 5,19 ha,
- (...) - dla nieruchomości rolnej, położonej we (...), gmina M., składającej się z działek nr: (...), o obszarze 1,8070 ha,
- (...) - dla nieruchomości rolnej, położonej we (...), gmina M., składającej się z działek nr: (...), o obszarze 0,4990 ha.

W zamian za przeniesienie własności w/w nieruchomości S. M. zobowiązał się zapewnić H. G. dożywcotnie utrzymanie, a więc przyjmując ją jako domownika, dostarczyć jej wyżywienia, mieszkania, światła i opału, zapewnić odpowiednią pomoc i pielęgnację w chorobie oraz sprawić jej własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym (k. 13-15).

Powódka od chwili przekazania nieruchomości synowi mieszkała wraz z rodziną w swoim domu w miejscowości C., pomagała synowi w prowadzeniu gospodarstwa. Pracowała zawodowo do grudnia 1999 roku, gdy straciła pracę, syn nie pomagał jej gdyż wówczas nie wymagała jeszcze pomocy z jego strony. W dniu 31 grudnia 2000 roku S. M. zawarł związek małżeński z pozwaną D. M.. Małżonkowie zamieszkali razem w T.. W dniu 4 grudnia 2001 roku powód uległ wypadkowi w miejscu pracy, w wyniku którego poniósł śmierć. Po tym fakcie pozwana wyprowadziła się z nieruchomości w T. i od tej pory nie władała nieruchomością. Od dnia 11 grudnia 2001 roku do końca 2003 roku, w domu w T. zamieszkiwała powódka wraz z matką, a następnie w latach 2004-2007 jej córka M. S. wraz ze

swoją rodziną (zeznania powódki H. G. k. 42v.-43v., 186-187v., 277-278, zeznania pozwanej D. M. k. 133-134v., 135, 186v.-187, zeznania świadków: P. G. k. 129v.-130, A. M. k. 130, M. S. k. 130-131, Z. S. k. 131-131v.).

Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2002 roku Sąd Rejonowy w Kozienicach w sprawie I Ns 280/01 stwierdził, iż spadek po zmarłym S. M., zmarłym dnia 4 grudnia 2002 roku w M., ostatnio stale zamieszkałym w T., dziedziczą na podstawie ustawy: żona D. M. w 24/48 częściach, matka H. G. w 9/48 częściach, oraz rodzeństwo A. M., M. S. i P. G. po 5/48 częściach każde z nich (k. 118).

Pozwana od chwili wyprowadzenia się z domu, w którym mieszkała wraz z mężem, nie czerpała żadnych korzyści z przedmiotowej nieruchomości. Z majątku po śmierci męża zabrała jedynie, z majątku spadkowego: 4 kłaczki, 6 żłobów blaszanych, 4 kantary, używany telewizor kolorowy, z majątku wspólnego: rozbity samochód marki P. (...), pralkę automatyczną, mikser, komplet garnków, kuchenkę mikrofalową zeznania pozwanej D. M. k. 133-134v., 135, 186v.-187, odpowiedź na pozew k. 35-38).

Pomiędzy stronami doszło do konfliktu na tle majątkowym, powódka oskarżyła pozwaną o przywłaszczenie składników masy spadkowej znajdującej się w T.. Powódka i jej dzieci żądały również zrzeczenia się na ich rzecz prawa pozwanej do nieruchomości spadkowej. Pismem z dnia 27 kwietnia 2004 roku powódka wezwała D. M. do wykonywania obowiązków wynikających z umowy dożywocia, które to pozwana przejęła w ramach dziedziczenia po S. M. (zeznania powódki H. G. k. 42v.-43v., 186-187v., 277-278, zeznania pozwanej D. M. k. 133-134v., 135, 186v.-187, zeznania świadków: A. M. k. 130, Z. S. k. 131-131 v., pismo k. 17).

Postanowieniem z dnia 28 lutego 2002 roku Prokurator Prokuratury Rejonowej w (...) odmówił wszczęcia postępowania w sprawie zaboru w celu przywłaszczenia składników masy spadkowej w T., gm. M. przez D. M. (k. 55).

Postanowieniem z dnia 9 stycznia 2003 roku Sąd Rejonowy w Kozienicach w sprawie I Ns 2/03 z wniosku H. G. o zabezpieczenie spadku po S. M. oddalił ten wniosek (k. 63).

Aktem Notarialnym z dnia 15 maja 2008 roku Rep. A Nr (...) H. G., A. M. i P. G. całe swoje udziały w nieruchomościach rolnych położonych w T. i W., gmina M., o łącznej powierzchni 10,3360 ha darowali M. S. (k. 11-12).

W dniu 12 kwietnia 2012 roku przed Sądem Rejonowym w Kozienicach M. S. i D. M. zawarły ugodę w zakresie działu spadku po S. M. w ten sposób, że D. M. przeniosła na wyłączną własność M.

J. S. udział wynoszący 24/48 w nieruchomościach rolnych położonych w T. i W., a M. S. zobowiązała się dokonać spłaty na rzecz D. M. w kwocie 130.000 zł płatna w trzech ratach: pierwsza w kwocie 45.000 zł płatna do dnia 31 października 2012 roku, druga rata w kwocie 45.000 zł płatna do dnia 31 maja 2013 roku, trzecia rata w kwocie 40.000 zł płatna do dnia 31 grudnia 2013 roku z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat. Strony zgodnie oświadczyły, iż zawarta ugoda wyczerpuje wszelkie roszczenia stron z tytułu działu spadku po S. M. (k. 345 akt sprawy I Ns 334/09 Sądu Rejonowego w Kozienicach).

Powódka H. G. ma 69 lat, wykształcenie podstawowe, obecnie jest emerytką. Pobiera emeryturę w kwocie 651,37 zł netto. Leczy się na astmę, serce, korzonki, stawy, korzysta z poradni rodzinnej, ortopedy, reumatologa, kardiologa. Miesięczny koszt utrzymania powódki to około 2.000 zł, na co składają się: koszty lekarstw, drewna, węgla, opłaty za telefon, gaz, światło, koszty odzieży, środków chemicznych i żywności. Powódka mieszka w miejscowości C. wraz z synami i ich rodzinami. Obecnie powódka ma problemy z poruszaniem się, chodzi o lasce, zakupy przynosi jej synowa A. G.. Powódka nie otrzymywała i nie otrzymuje żadnej pomocy ze strony pozwanej (zeznania powódki H. G. k. 42v.-43v., 186-187v., 277-278).

Pozwana D. M. ma 39 lat, z zawodu jest pielęgniarką. Od stycznia 2010 roku nie pracuje, pozostaje na utrzymaniu swojej matki. Jest po dwóch zabiegach operacyjnych i jej stan nie pozwala jej na podjęcie pracy w jej zawodzie, lecz się onkologicznie. Kilka razy w roku jeździ do swojej siostry do Norwegii, gdzie zajmuje się jej dzieckiem. Tam korzysta też z konsultacji lekarskich (zeznania pozwanej D. M. k. 133-134v., 135, 186v.-187).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o całokształt zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym na podstawie dokumentów załączonych do akt niniejszej sprawy oraz akt sprawy I Ns 334/09 Sądu Rejonowego w Kozienicach. Wiarygodność dokumentów nie budziła wątpliwości Sądu i nie była przez strony kwestionowana.

Sąd oparł się także na zeznaniach stron: powódki H. G. (k. 42v.-43v., 186-187v., 277-278), pozwanej D. M. (k. 133-134v., 135, 186v.-187) oraz świadków: P. G. (k. 129v.-130), A. M. (k. 130), M. S. (k. 130-131) i Z. S. (k. 131-131v.).

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie bezspornym jest fakt, iż w oparciu o umowę dożywocia zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 18 stycznia 1990 roku mąż pozwanej S. M. w zamian za przeniesienie własności nieruchomości rolnych zobowiązał się zapewnić H. G. dożywnie utrzymanie, a więc przyjąć ją jako domownika, dostarczyć jej żywienia, mieszkania, światła i opału, zapewnić odpowiednią pomoc i pielęgnację w chorobie oraz sprawić jej własnym kosztem pogrzeb odpowiadający zwyczajom miejscowym.

Poza sporem jest również to, że na mocy Postanowienia z dnia 18 stycznia 2002 roku Sądu Rejonowego w Kozienicach w sprawie I Ns 280/01 spadek po zmarłym S. M., zmarłym dnia 4 grudnia 2002 roku w M., odziedziczyła na podstawie ustawy m. in. żona D. M. w 24/48 częściach, a zatem od tej chwili w części na nią przeszły zobowiązania wynikające z umowy dożywocia.

Zgodnie z treścią art. 913 §1 k.c. jeżeli z jakichkolwiek powodów wytworzą się między dożywnikiem a zobowiązanym takie stosunki, że nie można wymagać od stron, żeby pozostawały nadal w bezpośredniej ze sobą styczności, sąd na żądanie jednej z nich zamieni wszystkie lub niektóre uprawnienia objęte treścią prawa dożywocia na dożywnią rentę odpowiadającą wartości tych uprawnień.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, iż pozwana nie świadczyła na rzecz powódki żadnej pomocy. Co więcej pozostawała z nią w konflikcie jeszcze przed śmiercią S. M.. Strony nigdy nie zamieszkiwały razem. Pozwana zaś tuż po śmierci męża opuściła gospodarstwo w T. i zamieszkała u swojej matki. Od tego czasu nie uzyskiwała żadnych pożytków z przedmiotowego gospodarstwa i nie rościła do niego żadnych pretensji. Wręcz przeciwnie to powódka wraz z dziećmi żądała od pozwanej zrzeczenia się na ich rzecz prawa do spadkowej nieruchomości, wszczyła postępowania sądowe.

Oczywiście wytworzenie się między stronami umowy dożywocia stosunków wyłączających pozostawanie w bezpośredniej ze sobą styczności, daje możliwość każdej z nich i to niezależnie od powodów takiego stanu rzeczy, wystąpienia z żądaniem zmiany treści umowy i zastąpienie wynikających z niej dla dożywnika uprawnień dożywnią rentą.

W ocenie Sądu należało jednak mieć na uwadze, iż powódka po śmierci syna przez okres 3 lat zamieszkiwała wraz ze swoją matką w nieruchomości w T., czerpała zatem z niej korzyści. To zaś, że dobrowolnie opuściła nieruchomość udostępniając nieodpłatnie zabudowania i areal rolny na rzecz córki, która dysponuje całym majątkiem do chwili obecnej, nie może wywierać negatywnych skutków wobec pozwanej. Co więcej do dnia 15 maja 2008 roku powódka posiadała udział w nieruchomościach rolnych położonych w T. i W. w 9/48 częściach, który nabyła w drodze dziedziczenia po synu.

W dniu zaś 12 kwietnia 2012 roku przed Sądem Rejonowym w Kozienicach M. S. i D. M. zawarły ugodę w zakresie działu spadku po S. M. w ten sposób, że D. M. przeniosła na rzecz M. S. udział wynoszący 24/48 i w konsekwencji nieruchomości znajdujące się w T. i W. zostały przyznane na wyłączną własność M. S.. Powyższe rozstrzygnięcie ostatecznie zwalnia zatem pozwaną z obowiązku wykonywania świadczeń wynikających z umowy dożywocia.

W ocenie Sądu żądanie powódki H. G. zasądzenia kwoty 74.847 zł należało także oddalić z uwagi na treść art. 5 k.c. zgodnie z którym nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub zasadami współżycia społecznego. Sąd miał bowiem na uwadze, iż powódka

uniemożliwiła pozwanej korzystanie z przedmiotowej nieruchomości. Po śmierci S. M. to powódka zamieszkała w domu w T., a następnie jej córka M. S., która to dysponuje całym majątkiem do chwili obecnej. Pozwana została pozbawiona możliwości użytkowania gospodarstwa obciążonego umową dożywocia, nie korzystała w żaden sposób z nieruchomości, nie czerpała z niej korzyści. Należy także jeszcze raz podkreślić, iż żądanie powódki jest niezasadne z tegoż względu, że powódka H. G. w okresie od 4 grudnia 2001 roku do 15 maja 2008 roku (kiedy to darowała swój udział w gospodarstwie rolnym swojej córce), była współwłaścicielką gospodarstwa, występowała zatem w podwójnej roli zarówno dożywotnika, jak i zobowiązanego.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd orzekł jak w punkcie I wyroku.

Orzeczenie o kosztach oparto na podstawie art. 98 k.p.c. kierując się zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Na zasądzoną w punkcie II wyroku od H. G. na rzecz D. M. kwotę 9.917 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje i opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.